

Izhaja trikrat na teden v šestih izdanjih, in sicer: vsak torek, četrtek in soboto, s jutranje izdanje opoldne, večerje izdanje pa ob 3. uri popoldne, in stane v uredniški izredni prilogi ter s „Kazipotom“ ob novem letu vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto 13 K 20 h, ali gld. 6-60
pol leta 6 . 60 . . . 3-30
četrta leta 3 . 40 . . . 1-70
Posamične številke stanejo 10 vin.

Naročnino sprejema uredništvo v Gosposki ulici št. 11 v Gorici v „Goriški Tiskarni“ A. Gabršček vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. zvečer; ob nedeljah pa od 9. do 12. ure. Na naročila brez depozitne naročnine se ne oziramo.

„PRI“ OREC“ izhaja neodvisno od „Soče“ vsak petek in stane vse leto 3 K 20 h ali gld. 1-60.

„Soča“ in „Primorje“ se prodajata v Gorici v tobakarni Schwarz v Solaki ulici in Jellersitz v Nunki ulici; — v Trstu v tobakarni Lavrenčič na trgu della Caserma in Pipan v ulici Ponte della Fabbra.

SOČA

(Večerno izdanje.)

Uredništvo

se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadst. Z urednikom je mogoče govoriti vsaki dan od 8. do 12. dopoldne ter od 2. do 3. popoldne; ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. dop. Upravištvu se nahaja v Gosposki ulici št. 11.

Dopisi naj se pošiljajo le uredništvu. Naročnina, reklamacije in druge reči, katere ne spadajo v delokrog uredništva, naj se pošiljajo le upravištvu.

Oglas in poslanice

se računajo po pet-črtinah, če tiskano 1-krat 8 kr., 2-krat 7 kr., 3-krat 6 kr. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. — Večje črke po prostoru.

Naročnina in oglase je plačati loco Gorica.

„Goriška Tiskarna“ A. Gabršček tiska in zalaga razen „Soče“ in „Primorja“ še „Slovansko knjižnico“, katere izhaja mesečno v snopiščih obseznih 5 do 6 pol ter stane vsako leto 1 gld. 80 kr. — Oglasi v „Slov.“ knjižnici se računajo po 20 kr. pet-črtina.

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici.

Bog in narod!

„Gor. Tiskarna“ A. Gabršček (odgov. Iv. Meljavec) tiska in zal.

Delavsko vprašanje v naši deželi.

II.

Socijalni demokratje, ki prihajajo med naše delavce govorit ter delat za organizacijo med njimi, preradi pozabljajo, da so Slovenci, da jih je rodila slovenska mati; jezik jim je le posredovalec, po katerem izražajo delavcem svoje nazore in svoja namerja. Naši delavci pa so menda brez izjeme zavedni sinovi slovenske matere.

Je pač čudno. Dočim italijanski socijalni demokrat ostaja vedno Italijan in ne zataji nikdar svoje materinsčine, marveč s ponosom povdarja, da je in ostane Italijan, tako v vrstah voditeljev kakor sodrugov, je med slovenskimi socijalnimi demokrati stvar vsa drugačna. Kakor dobri voditelji socijalne demokracije med našimi delavci v roke te ali one, poskušajo hitro preleviti jih v ljudi, ki so v narodnem oziru popolnoma mlačni, katerim je vseeno, kak jezik da govore, samo da le žive. To je neki čuden, skoro nerazumljiv pojav, ali sloni na istini.

Vsled tega pa so slovenski socijalni demokratje le nekak privesek italijanskim. Italijanski delavci so zavedni Italijani, slovenski pa mlačni, mednarodni so, zato pa jih priklaplja pri nas k Italijanom, kakor drugodi k Nemcem.

Slovenski socijalni demokrat torej ni ravnopraven z italijanskim, ker med italijanskimi se ne dela na to, da se jih iznari, marveč se jim pušča narodna individualnost nedotaknjena, ali med slovenskimi pa vidimo, kako prav njihovi kolovodje greše največ v tem pogledu; naši slovenski delavci se naravnost iznaričujejo.

V naši deželi seveda se ne da o vsem tem še tako na široko govoriti, ker socijalna demokracija med našimi delavci še le v zadnjem času razvija pravzaprav svoje delovanje, ali posamezni pojavi naukov o brezdomovinstvu so se že pokazali, kakor na primer zadnjič v Nabrežini, ko se je znani Kopač spozabil tako daleč, da je imenoval slovensko zastavo cunjo. (Kaj takega bi italijanski socijalni demokrat ne storil nikdar proti italijanski zastavi!) In tako na sličen način, včasih bolj odkrito, včasih bolj prikrito, bodo skušali, kakor drugodi, tako tudi našim delavcem vcepiti v glavo brezdomovinska načela, po katerih nastanejo odpadniki

Slovenstva v tem pogledu, da postanejo mlačni ter s tem stopijo na nekako nižjo vrsto pod svoje italijanske sobrate, kateri ostajajo vedno Italijani.

Italijanski socijalni demokratje so sami zase pravzaprav narodni socijalisti, socijalne demokrate se imenujejo menda le zato, da tim lože spravljajo pod svoj plašč slovenske sodruga, katerim ne puste narodnosti nedotaknjene. Sadove tega vidimo: Kristan, Kopač itd. se nikdar niso manifestovali slovenstva svojih sodrugov, ali pogledjmo, na kako slovesen način pa je že manifestoval Učekar v Trstu italijanstvo italijanskih socijalnih demokratov!!

Čemu torej bi bili prav naši slovenski delavci breznarodni, čemu bi ne bili ravnopravni v tem pogledu z italijanskimi, to je res težko razumeti! In naši goriski delavci! Vemo, da so zavedni Slovenci, ki znajo ceniti in spoštovati svoj jezik, kateri jih je mati učila — in te može in mladenče naj bi nam socijalna demokracija odtujila, da postanejo mlačni v narodnem oziru, da puste svojim otrokom govoriti, kateri jezik hočejo, in pri nas obstoječih razmerah bi se iz take mlačnosti množil le italijanski živelj.

To pa menda ni naloga socijalne demokracije v naši deželi.

Radi tega pa opozarjamo naše delavce na to okolnost, katero jim priporočamo v razmišljanje, zlasti, ker vemo, da v njihovih grudih bije še čisto slovensko srce.

Ravno tako indiferentni v narodnem pogledu so krščanski socijalisti. Dr. Pavlici je narodnost devetega briga, on uči svoje delavce le pokorščine do črne suknje in do cerkve. To je pričetek in konec njegovega socijalnega programa, ako se baš kaj malega stori delavcu, tisto je tako radi lepšega. . . . v narodnem pogledu pa naj se ravna, kakor prilika nanese. —

Morda poreče tu kdo: Kaj to razlaganje? Kruha, kruha! Kaj jezik! Rekli smo že zadnjič v prvem članku, da našemu delavstvu manjka krepke organizacije, da je torej zadnji čas, da se delavstvo organizuje, kar se deloma že vrši, da bo moglo organizovano priboriti si boljše kos kruha. Ali res ne vemo, zakaj bi morala pri tej organizaciji, pri tem borenju za boljše

kos kruha, odpasti slovenskemu delavcu narodnost, kar se pri italijanskih socijalnih demokratih ne dogaja? — Vsak posten človek mora zeleti delavcu-revežu, da si opomore, kar je mogoče po razmerah, ali pri tem naj ostane sin onega naroda, v katerem se je rodil, tako Slovenec kakor Italijan.

Na te okolnosti smo hoteli danes opozoriti naše slovenske delavce, okoli katerih se v zadnjem času pridno sučejo tržaški kolovodje soc. demokracije, — kako pa si mislimo razmerje med delavcem in narodno-ravnopravno stranko v vsakem pravičnem pogledu, o tem pa prihodnjice.

DOPISI.

Z Banjške. — (Dalje.) — Marsikdo se bo čudom čudil, čitajoč kroniko o nastanku naše kuratne cerkve. Takrat so bile take razmere, da so se sedem let družili v interdiktu sedemletne vakature, da so se naši pradedje odločili, da jo sezidajo, sedaj pa ko je zaprta in razrušena, čaka nas slična osoda, trebalo bi čakati sedem let, da jo „zašikamo“. Sicer bomo o tem pozneje govorili. Da navedem! Kratko rečeno, okrajno oblastvo „Bezirksobrigkeit“ v Kanalu, združeno in sporazumno s tamkajšnjim dekanom Peganom, učinilo, aranžiralo organizovalo je več poskusov, da bi pridobilo Banjske občinarje k sklepu, sezidati novo cerkev v kaki za prebivalce in za dušno pastirstvo prikladnejši in ugodnejši legi, morda v središču, pa vsi poskusi so se izjalovili in ostali brezuspešni, dokler se ni posrečilo povodom neke komisijonelne obravnave c. kr. okrožnemu nadkomisarju pl. Grimschitzu z modro intervencijo 1/9 1921 pridobiti Banjskarje, da so priznali potrebo zgradbe in ugodnost koncentracije. Pri tej priliki je pristopilo 56 boljših in trezno mislečih občinarjev k subskripciji prostovoljnih prispevkov v znesku 200 gl. 30 kr. in k dajilu robot, dočim se je ostalih 50 renitentov vkljubovalcev zavezalo in vdalo le k dajilu robot. Leta 1921. je bilo torej na Banjšicah le 106 davkoplačevalcev, dočim jih je sedaj 138. Pozneje so hoteli sezidati skupno cerkev, Dolenjci v Podgovajem, Gorenjci blizu Podlesč so na prvem mestu že pričeli spravljati material. Konečni rezultat je bil, da so potegnili merilo „strik“ od prvotnih dveh cerkvic ter nasli sredino razdalje.

Zato se je vršila 12/5 1923. na lici mesta v prisotnosti okrožnega komisarja Franca Sedmacha, zidarskega mojstra Andr. Picco, aktuarja Josip Kärnerja, Kalskega kaplana Luka Duša, občinskih predstojnikov, zastopnikov in posestnikov neka komisija, pri kateri naj bi se določil in odmeril prostor za novo cerkev. Po temeljnih ukrepih, razmotrivanjih in pregledovanju kraja so zbrali za cerkev in mirovdor jednoglasno in dogovorno a) njivo takozvano „za oriehom“, lastnino Andrej Žbogarja Trušnarja, b) njivo, imenovano „za Trušnam“, lastnino Petra Žbogar, Žokovo. Trušnar je zahteval v zameno odstopa, da bode nameščen pri novi cerkvi za cerkvenika on in njegovi nasledniki, dočim pa je Žok zahteval v nepreklicljivo last občinski travnik „Suokat“, kojega je do takrat živil občinski predstojnik „Ober-richter“. Občinarji so dali obema zahtevama svoj placet, so odobrili, privolili, potrdili.

Na pledlog okrajnega oblastva Kanalskega z dne 1/7 1924. št. 581, sestavljen v imenu občinarjev, li se jim dovoljuje demolirati obe prvotni starodavni v gotičnem zmislu in slogu sezidani obstoječi cerkvi, namreč Sv. Duha in Sv. Franciska, odbilo je takoj od okr. oblastva (Goriškega 19/7 1924. št. 4120 zadevno dovoljenje s pripombo, da je skrajni čas obe cerkvi razblagosloviti, eksakramentirati, podreti in delirati ter z obzorja puntarskega tekmovalstva spraviti sredotočje upornosti in strankarstva „der Zankapfel aller Intriguen“ tembolj, ker se bode rabljiv material rabil še pri novi cerkvi in ker se bodo altarji in zvonovi lahko prenesli, da ne bode treba novih delati. Prej pa ko se priče podirati, treba pravočasno obvestiti Kanalskega dekana Miho Pegana, da oficijelno izvrši razblagoslovljenje, v kar je bil isti že z ordinarnim odlokom 22/10 1921. št. 999 pooblaščen.

Dovoljenje za zgradbo nove kuracijske skupne cerkve za vse frakcije za obe stranki v selu Trušno je došlo od okrožnega urada Goriškega 27/5 1925. št. 2985 z izrečno odredbo, da se morajo zgradbeni pogoji ozir. stroški vršiti na račun kuracije t. j. občine in da se mora res vršiti in vpeljati po želji večine prebivalstva, kajti občinarji bodo morali stroške za lastnimi žrtvami pokriti, ne da bi se smeli zanašati in sklicevati na kako sopomoč. V olajšavo se je privolilo z istim

- 135 -

Quo vadis?

Roman.

Poljski spisal Henrik Sienkiewicz. — Poslovenil Podravskei.

(Dalje.)

Iskali so žrtve na pogorišču, v dimnikih in kleteh. Pred ječo so prirejali poleg ognjev pri sodih vina bakhanske gostije in ples. Po večerih so s slastjo poslušali tuljenje divjih zverin, ki je odmevalo po vsem mestu.

Ječe so bile prenapolnene tisočeri ljudij; prostaki in pretorijanci so vsakega dne pripeljali nove žrtve. Sočutje je popolnoma zibnilo. Zdelo se je, da so ljudje pozabili svoj navaden govor ter si v divji znorelosti zapomnili samo jeden klic: „kristijane pred leve!“ Napočili so čudovito soparni dnevi in noči tako vroče, kakoršnih še ni bilo poprej; vračaje samo kakor bi bilo prenasledeno strasti, krvi in zločinstva.

A tej pretirani meri okrutnosti je odgovarjala nenavadna težnja po mučeništvu. Spoznavalec Kristusovi so šli prostovoljno v smrt, da, celo iskali so jo, za kolikor jih niso zadrževala stroga povelja oblastni. Samo nekateri so se zbirali za mestom v podzemeljskih jamah na apijski cesti ter v bližnjih vinogradih, od koder še niso pripeljali nobenega.

Na Palatinu so kmalu izvedeli, da pripadajo spoznavalec Kristusovim tudi Flavij in Domicila, Pomponija Grecina, Kornelij Pudens in Vinicij, toda cesar se je zbal, da bi mu prostaki ne verjeli, da so

takšni ljudje. Slegali Kim, in radi tega se je njih kazen odložila na poznejši čas. Nekateri so si mislili, da je te patricije ohranil Aktin vpliv, toda to mnenje je bilo krivo. Petronij, poslovivši se z Vinicijem, se je takoj napotil k Akti, prosit pomoči za Ligijo, toda ona mu je mogla dati samo svoje solze, ker je živela pozabljena ter so jo samo še trpeli v palači, kjer se je skrbno skrivala pred Popejo in cesarjem.

Posetila je Ligijo v ječi, prinesla jej obleke in hrane ter jo pred vsem drugim obvarovala napadov že itak podkupljenih stražarjev.

Petronij nikakor ni mogel pozabiti, da bi Ligija nemara ne ječala v ječi, ako bi on ne bil svetoval, vzeti jo iz Aulove hiše. Ker je vrhu tega hotel še doigrati svojo igro s Tigelinom, radi tega ni ščedil s časom, niti z naporom. V nekoliko dneh je posetil Seneko, Domicija Afra in Krispinila, s katerih pomočjo je hotel dospeti k Popeji s Terpnosom in Diodorom, z zalim Pitagorom in naposled z Alituro in Parisom, kateremu cesar navadno ničesar ni odrekel. S pomočjo Krisotemide, ki je bila Vacinijeva ljubica, je poskušal pridobiti si tudi njegovo podporo, ne ščedeč ni obljub ni novcev, niti njemu, niti drugim.

Toda ves ta napor je ostal brez vspeha. Seneka, ki sam ni bil zagotovljen, da doživi drugo jutro, mu je jel dokazovati, da se kristijani, ako tudi niso sežgali Rima, morajo žrtvovati v njega prosep; skratka: opravičeval je pričakovano moritev kot nekaj neizogibnega potrebnega. Terpnos in Diodor sta vzela denar, v zameno zanj pa vendar nista učinila ničesar.

Vacinij je naznanil cesarju, da so ga hoteli podkupiti, samo jedini Alitur, ki je iz početka sovražil, sedaj pa pomiloval kristijane, je imel toliko poguma, da se je zmenil pred cesarjem o zaprti deklici ter ga

poprosil za njo, toda ni dosegel ničesar, razun odgovora:

„Mar si domišljuješ, da imam manjšo dušo nego Brut, ki v blagor Rima ni prizanesel niti sinovom.“ In ko je Alitur ponovil ta odgovor Petroniju, je rekel poslednji:

„Oh, ako je našel prisposodob v Brutu, pa za njo ni več rešitve.“

Vsekako pa mu je bilo žal za Vinicija in bal se je, da si ta ne seže sam po življenju. „Sedaj,“ je rekel sam sebi, „drži ga še po koncu napor, ki ga obrača v njeno rešitev, toda kadar ga vse to prevara, kadar mu ugasne poslednja nadeja, pri Kastoru, tudi on tega ne preživi, marveč se vrže na svoj meč!“ Petroniju se je zdelo dokaj primernejše, da se mora to tako končati nego da bi moral tako nesrečno ljubiti in pri tem toliko trpeti.

Med tem je Vinicij storil vse, kar mu je bilo le mogoče, samo da reši Ligijo. Tudi on je iskal augustinjance in nekaj tako ponosen, prosil njihove pomoči. Po posredovanju Vitelija je ponudil Tigelinu svoje sicilijansko zemljišče in vse, kar koli hoče, toda Tigelin se ni hotel zameriti Augusti ter mu je ponudbo odbil. Iki k samemu cesarju, zgruditi se pred njim na kolena in prositi, pa niti to bi mu ne pomagalo. Vinicij je kajpada hotel tudi to učiniti, toda Petronij, poizvedevši za njegovo nakano, ga vpraša:

„A kaj učiniš takrat, ako ti prošnja odbije, ako ti odgovori kaj žaljivega, ali kako groznjo?“

Vinicij na to prebledi od bolečine in tuge ter zaškriplje z zobmi od jeze.

„Da,“ nadaljuje Petronij, „zato ti odsvetujem. S tem ji zapreš vsa druga pota k rešitvi.“

odlokom, da se sme za zgradbo nove cerkve uporabiti 100 gld. cerkvenega imetja, koliko pa se bode smelo uporabiti cerkvenega imetja za notranjo olepšavo in upravo, bode določeno svoječasno, ko bode cerkveni račun pro 1824 predložen, revidiran, stavba pa dovršena in kolaudirana. Zidarska mojstra France Mozetič iz Renč in Josip Maravič iz Solkana sta se zavezala napram občini s posebnim pogodbo zgraditi novo kuracijsko cerkev po potrjenem načrtu in stroškovniku in sicer „klastar-un passo“ 2 gld. 40 kr., katero delo pride potemtakem za občino veliko ugodneje in ceneje, kakor proračuneno v prevdanku 1824. (Dalje pride.)

Iz Vrtojbe dne 22. avgusta. — Naš gospod nunc je postal varčen, skoro da ne lakomen. Pokazal je s tem, ker sta tukaj ene dve družine ohožale, da ne morejo plačati staro odločene bire, pa je koj hitro dal sklicati (po svojem podrepičku „la malem“ brkastem mežnarju ter ob enem podžupanu) sejo v stari farovž. — Tam se je v nazočnosti gospod nunc omenjenim družinam znižalo a 10 terim drugim povisalo, ker je bil po nepotrebnim sam gospod nunc pričujoč, da je uplival na sosede kot Damoklejev meč, ter dosegel zaželjeni konec, namreč povisano plačo.

Najlepše pa je bilo, ko so hoteli nekega soseda povisati, koji se je pritožil, da njegovo gmočno stanje ne dopušta, postaviti ga v isto razredno plačo, v katero so ga pritiskali. Pa jo je skupil ubogi sosed vdovec s 5-6 tero otrok. — Je gosp. nunc kar planil po konci ter zabrusil knjigo po mizi tja proti njemu rekoč: „Vi boste ugovarjali, ko ste hoteli imeti dva duhovna — pa še mene ne morete plačati“, ter je odšel tako razljučen, da ko bi gada opljuval odhajaše, bi gotovo crknil.

Se vé, na tak prizor so postali sosede poparjeni s povešeno glavo, (ker so gospoda nunc spravili v skripce — in se ga tako nečastno odkrivali), vse potrdili in sklenili, da so ohladili jezo nuneve prihodnjega dne s povoljno izjavo.

Toda v resnici, ta jeza nuneva ni bila nikakor umestna, kakor tudi njegova pričujočnost, kajti oni sosed si res vbija glavo noč in dan za svojo obitelj pošteno prerediti, je mož pri 65 letih, pa koplje v kopnici hrust v tej neznosni vročini za 80 kr. na dan, da še mladenči omahujejo, koji z njim vred delajo.

Gospod nunc si pa hladijo v senčnatem dvoru svoj trebušek z mastno plačo gld. 1400, in zraven ta preklicani farovž, ki nas stane čez gld. 8000, obresti njegove kakih gld. 400 — je li bi ne živela dva duhovna s to plačo? — O, da, da, sosed je imel prav, ker poznam župnika, koji ima le gld. 700 plače, ter se je izjavil: „živim pošteno, se ve brez luksusa“ — pa saj tako na unem svetu nič ne rabim. — Čemu pa bo naš gospod nunc na unem svetu novce rabil, tega živ krst ne more vedeti.

Torej občinski staresine, trgateg se bliza, potrebno je biro tudi v nasprotnem položaju prevestrojiti, namreč: Gospod nunc molče, ko mu da kmet za vsaki bokal vina cele 2½ kg grozdja, se ve, vedite, da 2 kg grozdja je popolnoma zadosti za en bokal vina, tako kdor daje 10 bokalov vina, da že celih 5 kg grozdja preveč. To pa ni gospod nunc stavil v pretresovanje, o — jerum! Občinski sta-

resine! Tudi ne bodite tako abotni, kakor pri zadnji seji, da ste volili za pregledovanje računov župana samega in podžupane. Kako bodo oni sami svoje lastne predložene račune potrjevali ali zavračali? Saj kaj takega se nismo na svetu čuli! Ali ste res najzadnji starokopitneži celega sveta? Ne verjamem.

„Kimavci ste“, to pa je res, vendar v prihodnje ne bodite, ker časi so hudi. Radi tega je treba račune natanko pretresovati ne glede nikogar v obraz, kajti če tako naredite, kakor je lani podpisal Vas sodrug, da ne bi videl, kaj je podpisal, in to samo radi ljubega miru, in da ga ne izbacnejo iz svoje srede, oh, to je vnebokriče hinavstvo! Je-li Vas občina zato izvolila, da si varujete le svoj stolec? — Nikakor ne.

Iz Velikih Žablj, 21. avgusta 1901. — Ker se bliža občni zbor tukajšnjega bralnega društva, omenil bi rad v Vašem cenjenem listu nekatere reči.

Evo jih! Pred razporom na Goriskem je društvo složno delovalo za napredek naše občine. Ko se je pa ta razpor razširil iz solčne Gorice po vsem Goriskem, razcepilo se je ljudstvo tudi pri nas v dva tabora. Nekaki pristasi tako zvane klerikalne stranke so hoteli odpovedati list „Soča“, kar pa je vzbudilo pri pristasih narodno-napredne stranke velik odpor. Ker pa njihov odpor ni nič izdal, iztopili so iz društva drug za drugim. Z listom „Soča“ zmanjšalo se je več nego polovico društvenikov, kateri so si narotili takoj eden iztis „Soče“ in polagoma tudi več iztisov „Primorca“, tako, da sedaj izhaja v Vel. Žablj 16 iztisov „Primorca“, 1 iztis „Soče“, 1 iztis „Rodoljuba“. Bralno društvo pa je začelo tedaj hirati in nevarnost je, da tudi ne izhira. Društvo se je pod absolutnim gospodarstvom klerikalizma tako zmanjšalo, tako oslabilo, da je skoraj nemogoče, da bi se društvo zamoglo ohraniti pod takimi pogoji.

Društvo se mora na vsak način preosnovati! Ker, ako se preosnuje iz strogo klerikalnega v nevtralnno, potem mu je zagotovljen obstanek, drugače pa mora propasti, kar je naravno. Čas je že, da bi žabljiska klerikalna gospoda izprevidela, da ni društvo ustanovljeno zato, da je samo na zapisniku, ampak da ljudstvo izobrazuje, in da mu kaže pot v boljšo bodočnost. Po poti kler. pa se gotovo ne pride do napredka, ker taisti zanikuje skoraj vsak napredek. Ako hočemo torej v prvotnem smislu bralnih društev delovati, moramo imeti za svoje navodilo geslo: Bog in narod!, katero geslo pa kler. le enostransko uporabljajo.

Klerikalci vzdihujejo: Reši nas Bog „liberalcev“, proti čemur nimamo ničesar. Pač pa tudi mi vzdihnemo: obudi Bog v srcih naših klerikalcev živo-verski (ne hinavski), poleg tega pa tudi pravi narodnosti čut! V to nam Bog pomози!

S Srpence. — Sleharni človek ima pravico, da se potegne za svoje dobro ime, tudi dphovnik, kadar gre za njegovo duhovsko čast. Treba pa je, da je človek sam prepričan, da se mu godi krivica, sicer je to glupa gluma. Še glupejša pa je taka gluma, ako se hoče kdo na tak način oprati, kakor se je skušal naš g. kurat.

Kakor znano, smo mu predbacivali svojstva in dejstva, ki nikakor niso v prilog

vzvišenemu duhovniškemu poklicu. On je po liguorijskem receptu reagiral in mi mu nismo molčali, ker smo bili in smo v pravu. Na to pa je on, ne bodi neroden, zahteval od nadšk. ord., da preišče vso stvar. To se je zgodilo in mi smo prišli ob določeni uri v šolsko poslopje, kjer bi bil imel zaslišati g. dekan Vidmar kot škofjski komisar edino le pritožnike. Tako je določil g. dekan in tako je bilo oznanjeno v cerkvi. V soli pa se je zbralo blizu 20 mož in močeljnov, samih kuratovih pristasev, ljudij, prenasitenih s krščanskim mišljenjem, od kojih mnogi niti vedeli niso, zakaj gre. Mi smo se zategadelj odstranili, predno je prišel g. dekan, ker se nismo prišli pripraviti, nego z namenom, da poravnamo vso zadevo mirnim in prijateljskim potom. Ker nam to ni bilo mogoče, smo šli popoldne osebno v Bovec h g. dekanu, da smo mu povedali, kar nam je bilo na srcu. Podali smo mu tudi pismeno pritožbo, podpisano od blizu 20 samih uglednih Srpčanov. Upamo, da spolni g. dekan svojo obljubo in ukrene, kar se mu vidi potrebno.

O tistih neumestnih in neumnih skandalčkih, koje so uprizorili nekoji prenapeteži na krščanski podlagi, kojih prvotni povzročitelj pa je pravzaprav g. kurat sam, se pomenimo pri c. kr. sodnji v Bovecu. Kar pa smo očitali g. kuratu, je neovrženo in neovrgljivo in zato pozivljemo javno g. kurata in vse tiste, ki so mu izrazili Bog ve iz kakovih vzrokov svoje zaupanje, naj nam in javnosti kakorkoli dokažejo, da so naše trditve neresnične, ampak to z dokazi in pričami, ne z vpitjem in rogoviljenjem.

Dopisniku „Gorice“ za tem posebe odgovarjati, bi bilo odveč. Ampak samo to. Ni res, da je „prejšnji propadli župan“ propadel, ampak res je, da se je prostovoljno umaknil, ker ni maral predsedovati občinskemu zastopu, v čigar sredi sede tudi nekoji razgrajaci „s krščanskim mišljenjem“. To mora biti g. kuratu pač najbolje znano, saj se je sam izrazil proti g. Logarju, da je izvedel, da ga bodo gotovo enoglasno volili županom, ako želi. Ako je torej res propadel se je g. kurat lagal takrat, ako pa ni, se je lagal sedaj v dopisu, — ker pa se tiče tistih nezmišlj. nekaki nehalčnosti, ni, da bi se jemale v postev, ker nimajo niti resne podlage in za zdrav razum nobene logične zveze s prejšnjimi dopisi v „Soči“. Sicer smo na to in druge privatne bedarije odgovorili g. kuratu privatno. Konec.

Iz Kobarida. — Človek, katerega bo treba stresti za lažnjiva ušesa, je napadel v farovškem „Prismojencu“ kobariske učitelje (tu na počitnicah), kako so šli v Idriško ter nagovarjali župana, naj dovoli ples na idriški sejm itd., toda župan radi sv. leta ni hotel dati dovoljenja. — Idriški župan je v občini cislani mož, le par čitateljev „Norice“ in „Prismojenca“ mu mečejo povsod polena pod noge, — zato je tudi pohvala v „Prismojencu“ le grda hinavščina! Poznamo tiče! — Kar pripoveduje o učiteljih, je zavitarska laž! Reč je vsa drugačna! — Idrici so hoteli prirediti ples 25. t. m., toda veselica naše Čitalnice ga jim je preprečila, kajti brez Kobaridcev tudi plesa ni v Idriškem. Ker pa Kobaridci hočejo Idrcem dobro, se je svetovalo od več strani, naj imajo ples 1.

sept. ali pa na svoj pravi sejm: Kobaridci pridejo v največjem številu na ta starodavni ples, kakor so vedno prihajali. Farovski lažnik pa je vso reč zavil, kakor mu je bolje kazalo! Jedna laž več ali manj, kakor pri beraču uš, kaj za to!

Tudi ob veselico naše Čitalnice se je moral obregnuti. Ta pobič, katerega Kobaridci še v miru pusté, postaja nesramno predrzen. Ali morda meni, da bomo radi njegovih farovških živcev preminjali svoje stare kobariske navade? Kobaridci smo ena sama velika družina, ki živimo v prijateljstvu med seboj. Naj ne skuša nikdo rušiti tega starega prijateljstva, ker utegne brez ušes zleteti iz Kobarida! To naj si zapomni zlasti g. Ciril! Kako se torej pripravljamo na veselico 25. t. m., ne briga prav nič farovskega pisca, pa tudi čitateljev „Prismojenega Lista“ ne! Umevno je samo po sebi, da nismo družba samih umetnikov, katerim ni treba mnogo vaje in poskušanj! Kdor ve, koliko težav je na deželi, ako se prireja kakoršnakoli veselica, bo sele prav umel tisto lumparijo iz posvečene roke! — Toliko za danes! Gospodu Cirilu pa rečem: Ušesa imaš predolga — pozor na nje!

Domače in razne novice.

Odlikovanje. — Gosp. profesor Fran Plohl, ki je stopil z zaključkom šolskega leta s tukajšnje realke v pokoj, je dobil povodom umirovljenja naslov šolskega svetnika. Mnogočislannemu gospodu profesorju čestitamo najsrčnejše na tem odlikovanju.

Javno predavanje priredi g. Žnidaršič Alb. v „Sokolovih“ prostorih v torek dne 10. sept. To bode drugo predavanje o borzah, oziroma popolnitev in konec I. dela, katerega je predaval zadnjič v „Čitalnici“. Predaval bode tudi o giro- in clearing-prometu.

Jutri v Devin! — Opozarjamo za nova na izlet, kateri napravi jutri „Tržaški Sokol“ v naš divni, tujemu navalu tako razpostavljeni ali trdni Devin, katerega izleta se udeleži tudi „Goriski Sokol“, pevsko društvo „Nabrežina“ z zastavo, „Kolo“ z zastavo in „Slov. pevsko društvo“. Pričakovati je torej obilo zabave pa tudi mnoge udeležbe. Jutri torej v Devin!

Učekar pred sodnijo v Gorici. — V četrtjek je stal pred tukajšnjo okrožno sodnijo znani socijalni demokrat Učekar iz Trsta, obtožen pregreškov, storjenih proti veri. Sodna dvorana je bila polna socijalistov, duhovnikov in drugega občinstva. Obravnavi je predsedoval svetnik Zörner, prisedniki so bili svetniki Schmarda, Kuhačević in Gabrijevčič. Državno pravdnistvo je zastopal druž. pravdnik Vidulich, branitelj je bil dr. Pinaucig. — Dne 7. julija je bil pri Dreherju shod socijalnih demokratov, na katerem so razpravljali o programu socijalno demokratične stranke in stranke krščanskih socijalistov. Učekar je razlagal program socijalne demokracije ter kritikoval oni kršč. socijalistov, katerih tendenca je ta, zapeljivati ljudstvo. Na to se je oglasil k besedi semeniški profesor dr. Faidutti, ki je govoril proti programu soc. demokratov ter zašel kmalu na versko polje. Odgovarjala sta mu dva soc. demokrata iz Gorice, na kar je Faidutti začel z nova govoriti. Na to mu je segel v besedo Učekar ter rekel, da „njihove dogme slone na sv. pismu“ ter je pridodal temu nekoliko besed, katere smatrajo kaznjivim. Učekar je trdil, da ni hotel žaliti z onim besedami rimskokatoliške cerkve ter je pokazal neko sveto pismo ter rekel, da je pripravljen takoj dokazati, da je isto knjiga, katere se ne more dati vsakomur v roke.

Vinicij si otare z dlanjo čelo, pokrito s hladnim znojem, ter vsklikne:

„Ne, ne! Jaz sem kristijan!“

„A vendar na to takoj pozabiš, kakor si pozabil hip poprej. Pravico imaš, ugonobiti sebe, toda nikakor ne njo. Spomni se, kar je morala pred smrtjo pretrpeti Sejanova hči.“

Govoreč tako, ni bil povsem odkritosrčen, kajti njemu je bilo več mar za Vinicija nego za Ligijo. Toda vedel je, da ga z ničemer ne odvrne tako od brezvspešnega koraka nego s tem, ako ga prepriča, da bi z njim utegnil ugonobiti Ligijo.

Sicer pa je imel tudi prav, kajti na Palatinu so pričakovali mladega tribuna ter raztegnili vse mreže opreznosti.

Vinicijeve muke pa se presegale vse, kar morejo nrenesti človeške moči. Od onega časa, kar je bila Ligija zaprta in ko je na njo padel blesk skorajšnjega mučeništva, je ni zgolj stokrat bolj ljubil nego poprej, marveč jel ji skazovati neko versko čast kot nekakemu nadzemeljskemu bitju. A sedaj je pri samih mislih, da bi to ljubljeno in sveto bitje utegnil izgnati, ker ga ne more rešiti ne samo smrti, marveč tudi strašnih muk ne, jela mu je kri zaostajati v žilah in vsa duša se mu je spremenila v jeden sam bolesten klic, in misli so se mu mešale po glavi. Časih se mu je dozdevalo, da mu prsi napolnuje živ ogenj, ki mu jih sežge ali raznese. Jenjal je čutiti, kaj se godi z njim, nehal modrovati, čemu Kristus, ta usmiljeni Bog, svojim spoznavalcem ne pride na pomoč, čemu se obzideje Palatina ne pogrezne v zemljo in z njimi vred tudi Nero, augustijanci in ves bojni tabor, vse to pregrešno mesto. Zdelo se mu je, da to ne more biti drugače, da vse to, na kar gledajo njegove oči,

kar razdira njegovo dušo in srce, so zgolj prazne sanje. Toda tuljenje zverin mu je dejalo, da je to živa resnica; udarci sekir, pod katerimi je naraščala arena, so mu tudi govorili, da je to resnica, in prav to so mu potrjevale tudi prenapolnene ječe. V tem času je tudi močno zaplapolala v njem vera v Kristusa in to je bila zanj nova muka, nemara najstrašnejša.

A Petronij mu je dejal:

„Spomni se, kaj vse je morala pred smrtjo pretrpeti Sejanova hči.“

X.

A vse je bilo zaman. Vinicij se je bil ponižal tako, da je iskal pomoči celo pri cesarjevih in Popejnih sužnjih ter oproščencih, katerim je drago plačeval njihove obljube in jih obispal z bogatimi darovi za podporo. Poiskal je prvega Augustinega moža, Rufija Krispina, ter dobil od njega pismo; ponudil je vilo v Anciju njenemu sinu iz prvega zakona, Rufiju, toda s tem je samo razsrdil cesarja, ki je sovražil svojega pastorka. Po posebnem poslancu je poslal pismo drugemu Popejinemu možu Othonu v Španijo, hotel je zrtvovati vse svoje imetje in samega sebe, toda naposled se je prepričal, da je bil zgolj igrača vseh teh ljudij in da bi bil poprej oprostili Ligijo, ako bi se bil delal, kakor da se za njo več ne briga.

Teh mislij je bil tudi Petronij. Med tem pa je minil dan za dnevom. Amfiteatri so bili že dovršeni. Že so se delili tesseri, to je vstopnice za ludus matutinus. Toda radi ogromne množice žrtev so se mogle jutranje igre raztegniti na več dnij, več tednov in mesecev. Že sami niso vedeli, kam naj še vtaknejo kristijane. Ječe so bile že prenapolnene ter je v njih razgrajala vročina. Puticuli, to je skupni grobovi,

v katerih se pokopavali sužnje, so bili takisto že prenapolnjeni. Nastala je bojazen, da bi se bolezen utegnila razširi i po vsem mestu, radi tega je bilo treba požuriti se z igrami.

Vse te novice so prihajale Viniciju na ušesa ter mu odzemale poslednjo nadejo. Dokler je imel še čas, si je mogel domišljevati, da nemara še kaj doseže, toda sedaj že ni bilo več časa. Igre so se imele začeti. Ligija je vsakega dne mogla dospeti v cirkov „cuniculum“, od koder je bil jedini izhod le na pozorišče. Vinicij ni vedel, kam privede Ligijo usoda, in jel je zahajati v vse cirke, podkupovati straže in „bestiarije“ ter zahtevati od njih nekaj, česar niso mogli izpolniti.

Časih se je tolažil pri tem s tem, da dela to samo radi tega, da ji učini smrt kolikor le mogoče manj strašno, in v takšnem hipu se mu je zdelo, da mu namesto možgan živa žrjavica tli v glavi.

Ni je hotel preživeti, marveč je sklenil ob enem z njo vred umreti. Domišljeval si je, da bolečina vpihne v njem življenje, še predno napoči usodepolni trenutek.

Njegovi prijatelji in Petronij so si takisto domišljevali, da se danes ali jutri odpre pred njim kraljestvo sence. Lice mu je postalo začrnelo ter bilo podobno onim krinkam iz voska, ki so jih shranjevali v „lazarijih“. V črtah njegovega lica se je čitala osuplost, kakor bi ne bil zmogel razumeti tega, kar se je zgodilo in kar se še more pripetiti. Ako ga je kdo ogovoril, je dvignil roke mehanično h glavi, stiskal si senci ter zrl na govorečega s prestrašenim in radovednim pogledom.

(Dalje pride.)

Prča nadkomisar Contin je potrdil, da je izgovoril Učekar v resnici inkriminirane besede, radi česar ga je na zborovanju pozval k redu, dr. Faidutti kot glavna priča je rekel, da se je bil oglasil k besedi na shodu, ker je slišal govoriti toliko proti veri, proti čemu je moral on kot duhovnik in profesor nastopiti. Zatrjeval je, da Učekar je govoril nepravilno tudi o papežstvu itd. Ko je shod končal, so mu brneli po ušesih „napadi“ in ni mogel drugače, nego prepustiti, da o tem odloči pravica!

Državni pravdnik je vzdrževal obtožbo do pičice trdo, branitelj je citiral celo neki odlok tridentskega koncila, ki se izreka proti sv. pismu glede na gotova mesta, ali sodni dvor je obsodil Učekarja na 6 tednov trdega zapora, poostrenega z jednim postom. Učekar je vložil priziv.

O občinskih volitvah v Vrtovinu smo dobili te-le vrste: „Izid občinskih volitev od 10. avgusta je jako slab. Temu ni kriva samo brezbriznost volilcev, kakor piše neki „Nepriistranski“. Primorskemu Listu“, temveč tudi veliki nered, ki se je vršil pri volitvi. Naj le omenim, da so volili samo na tri listke za vse tri razrede. Radi tega so nekateri doljeni Vrtovinci odšli, ker niso hoteli voliti mož, katere bi jim narekovala župan in njegov tajnik. Jeli to svoboda volitev, g. „Nepriistranski“? Dalje pravi dopisnik: „Agitacije ni bilo nobene, ne od dobre ne od slabe strani“. Res ni bilo očitne agitacije, ali toliko več pa za kakotnih spletkarjev in podkupovanje. Saj je vendar že znana stvar, da je županstvo popustilo nekemu krčmarju 10 K neke kazni, da bi ne prišel na volišče. Ali se tako ravna z občinskimi denarjem? Radi tega se bo g. župan zagovarjal na pristojnem mestu. Sicer vemo, da vse to ni sad njegove glave, temveč da je izrazil iz velike glave njegovega tajnika, gojaka Bismarka.

Naj to za danes zadošča o volitvi, da vsaj svet izve, kako „nepriistransko“ se je vršila občinska volitev v Vrtovinu. Pri prihodnji volitvi pa stopite vsi zavedni Vrtovinci na krov ter pokažite, da morete izvoliti izmed sebe može, ki bodo delali čast občini.

Volilec.

Hudournik Bersa. — Nasi citatelji se spominjajo, da se je bil oglasil v delnem zboru dr. Tuma ter vprašal, kaj in kako je z regulacijo tega hudournika, kateri dela med drugim škodo tudi zemljiščem na Prevalih d. o. Vipolze, Cerovo, Kozana in Podgora ob vsakem deževju. Vlada je odgovorila na to interpelacijo ugodno in sedaj je že došlo od poljedelskega ministra poročilo, da pojde posebna komisija na lice mesta prepricat se in pregledat načrt o regulaciji tega hudournika. Ministerstvo bo zastopal ministerjalni svetnik Ant. Rossipol. — Komisija se snide 3. septembra v Kaprivi ter si ogleda isti dan gorenji in srednji tok hudournika, drugi dan 4. septembra pa dolnji tok.

Opozarjamo vse prizadete občine, da se pobrinejo za to, da bodo imele svoje zastopnike pri tem pregledovanju ter da pojasnijo reči tako, da bo prav na vse strani.

Tišji semenj. — Danes na sv. Jerneja dan je takozvani tišji semenj, kateri je privabil v ulice Gorice živahnije življenje nego je drugače sedaj v mestu, ko je izredno veliko število meščanov v letoviščih. Semenji sicer ni tak, kakor je bil včasih, ali reči se sme, da je prav živ.

Iz Kamnega se nam pritožujejo gledé slabe poštne zveze. Kot vzorec navajajo to-le: „Iz Kamnega štejemo peshoje v Gorico 9 ur, iz Gorice v Kamno pa rabi pošta celih 78 ur. „Primorca“ nam pošljete v petek, mi pa ga dobimo šele v ponedeljek okoli 2. do 2½ ure pop.“ To je res jako nerodno, ali od pomoči more edino le c. kr. poštno ravnateljstvo v Trstu, ki je za to tu, da ureja take reči.

Ogljajte se ovaduhov! — Tako nesmiselne vesti že ni bilo kmalu v „Gorici“, kakor je ona v številki od torka, in ker je nesmiselna, jo je priobčil tudi „Prismojenec“. Tisti Medvež na Livku si je bil dovolil surovosti nasproti shodu narodno-napredne stranke tamkaj, radi česar je bilo povedano v „Soci“, kakšen mož da je tisti človeček. Torej najprvo se je predrznil tisti mladi črnih nastopiti s surovostjo in žaljenjem proti nam. Na to je umevno sledila reakcija, ki je bila jako nedolžna v primeri s surovostmi Medveža. In zdaj glej, pa prihajajo po-božnjaki okrog „Norice“ in „Prismojenca“ ter kriče: Glejte jih, glejte, ovadili so ga! Zato ker je dobil par zasluženih besed v odgovor na njegove otesanosti, zato ker smo iz z v a n i označili tega „gospodiča“, pa smo ga ovadili! To je logika, in kaj takega naj bi se učila naša srednjesolska mladina! No, v tem slučaju bi bila obžalovanja vredna.

Vsak smrkvovec bi se torej smel po naukih „Norice“ obregati ob nas, ako pa mu kaj povemo na to v brk, pa smo ga ovadili!

Vidi se, da „Norica“ je pisana res le za nerazsodne ljudi. Kajti kdor jej gre na take limanice, temu ni pomagati. Pametni ljudje pa le pomilujejo mazače krog „Norice“, ki prihajajo na dan s tako prismojenimi duševnimi produkti! Teh se treba res ogibati.

Plovni kanal. — Lani v decembru je razlagal v našem delnem zboru conte Valentinis velike koristi plovnega kanala med Belvederom in Gradežem. Delalni zbor je bil sprejel predlog, da se obrne v tem pogledu do vlade. To se je zgodilo, in kakor čujemo,

je sporočila pomorska vlada, da se dela v to svrhu prično še tekom tega leta.

Iz Gradeža so dospeli v Gorico 20. t. m. zvečer ob 9½. v 7 žardinjerah oni otroci, ki so se radi škrofuloze kopali v gradežkih kopelih. Bilo jih je 71. Spremljala sta jih gg. Cristofaletti in Catinelli. Oni iz Tridenta, katerih je bila 42, so sli domu z vlakom iz Villa Vicentina. Iz Tržica pa so se odpeljali otroci iz Gradca in Ljubljane; prvih je bilo 42, drugih 28. Med kopanjem so bili otroci izredno zdravi ter so se poredili od 1—6 kilov; samo dva otroka iz Gradca sta ostala slaba. 1. septembra odidejo iz Gradeža tudi otroci z Dunaja.

Brzjavni in telefonski promet. — Meseca julija je bilo na Primorskem oddanih 47497, došlih 55541, transitujočih pa 153973, torej skupaj 257011 brzjav. V lokalnem prometu telefona se je govorilo v Gorici 7037 krat, v Pulju 6882 krat, v Trstu 320000 krat in v Ljubljani 23235 krat.

Na strokovni obrtno-nadaljevalni šoli za klesarje v Nabrožini začne novo šolsko leto dne 2. septembra t. l. Vpisovanje se bo vršilo vsaki dan predpoldne do 31. t. m. Šolo je priporočati posebno Kraševcem.

„Narodna Citalnica“ v Boven vabi na veselico, katero priredi v nedeljo 25. avg. t. l. v gostilni „Pri pošti“. Začetek ob 8½ uri zvečer. — Vpored: 1. Pozdrav; 2. „Le pevaj ptičica“, meš. zbor; 3. „Gorske cvetke“, tamburanje; 4. „Na goro“, poje meš. zbor; 5. „Danica“, petje s spremlj. tamb. zb.; 6. „Straube iz Kranja“, veselo-igra v enem dejanju; 7. Ples. — Vstopnina k veselici 40 v, sedež 20 v. — k plesu 2 K. — K obilni udeležbi vabi odbor.

Bralno društvo „Jubilej“ v Mavhinjah priredi veselico s petjem, godbo, deklamacijo itd. dne 15. septembra. Natanjnejše pozneje.

Droblj. — 7-letni deček Fr. Debenjak v Kozani je dobil v roke neki mali možnar, kateri je zažgal; počilo je in dečka ozgalo tako, da je kmalu, ko so ga prenesli v Gorico v bolnišnico, umrl.

Na Korzu sta trčila skupaj kolesarja G. Hvalič in Jos. Bitežnik. Hvalič je padel s kolesa ter se precej poškodoval, dočim je Bitežnikovo kolo popolnoma pokvarjeno, njemu pa se ni pripetilo nič.

Trgovinsko ministerstvo je odredilo, da smejo poštni in brzjavni uslužbenci v poletni vroči dobi v službi in izven službe nositi pokrivala iz slame. Sedaj jih imajo na Dunaju, ako se sponesejo gori, jih uvedejo tudi drugodi po mestih.

Okoli 1000 ljudi, ki se petajo s pravico, odpravo sadja itd. je slo te dni na Hrvaško, Stajersko in Kranjsko, kakor navadno gredo ob tem času; le število je letos nekam visoko.

V ulici Formica je stala neka služkinja s skafom vode na glavi ter se razgovarjala z nekim vojakom, menda s svojim ljubckom. Pihal jej je na dušo tako gorko, da jo je končno hotel še objeti in poljubiti. Ali ko jo je objel, je prišel skaf ob ravnotežje ter se je vsula voda po ubogem zaljubljenem vaku, ki jo je, na to potegnil, prestrašena služkinja pa se je vsa osramočena in zarudele skrila za vrata bližnje hiše. Ljudje, ki so videli ta prizor, so se iz srca smejali.

Na cesti blizu Pliskovice se je zvrnil na Jos. Godnika iz Tomaja, 50 let starega moža, voz sena, ki ga je močno poškodoval. Jedno nogo ima zlomljeno ter mnogo ran. Prepeljali so ga v Trst v bolnišnico.

Pozabil je nekdo kovčeg z raznimi zidarskimi orodji v kavarni „Europa“ na Travniku. Oglasiti se je pri policiji.

Za kratek čas.

Izvirna spoved naprednjaka za sv. leto. — (Spoved naprednjaku): Imate se kaj? N. Sem čital vsakovrstne časnike in knjige. S. Katere časnike pa? N. „Soci“, „Narod“, „Primorca“ — S. Ste li znoreli tudi Vi! Od kod ste? N. Iz

S. Zakaj pa ne citate „Slov.“, „Gorice“? N. Zato, ker preveč lažejo

S. Ali naprednjaki ne lažejo?

N. Ne, mi povemo vsakemu v brk, kar je res, in se ne potuhujemo, naj si bode, če nimamo biti izvoljeni v kako reč, da ali ne, svojega prepričanja ne skrivamo.

S. Zakaj se pa pravzaprav za to stranko potezate?

N. Samo zato, — ker bi ne videl rad duhovnov, vtikati se v vsakorsne volitve.

S. Ja, to mora biti, ker drugače bi se liberalci sami notri vtisnili, in potem je vera končana!

N. Nemogoče, saj A. Cor. ni nikak prevelik kristjan!

S. Da, on je bil le začasno, ker boljega ni bilo pri rokah.

N. O, še mnogo jih je bilo, saj je n. pr. T. ... tudi kristjan.

S. Ne verjamite jim, ker so vsi tisti grabljivi volkovi v ovčjih kožah.

N. Nemogoče, ker so vsi naprednjaki odkritosrečni, in pri klerikalcih tega ni.

S. Kako da ne? Poglejte, na Ogerskem so sami židje v zboru, in kako tam vera peša, če se tu duhovstvo ne briga, bi bilo ravno tako!

N. Pa, saj tu nimamo židov, da bi jih volili, ko bi prav hoteli! —

S. To je pa odveč, (je zarenčal), molite kes („grevengo“.)

N. Grede skozi mesto, sem si mislil: kot naprednjak ali „grabljivi volk“ moram tudi jaz kupiti ovčjo kožo, da prikrijem svojo hudobijo. Pa smola, povsod prašam, — zama! Rekli so mi, da so vse tako blago razpečali klerikalci en gros. Tako moram ostati „Razkrinkan liberalca“.

Razgled po svetu.

Za „Narodni dom“ v Trstu. — „Narodni dom“ v Trstu ni le lokalnega, izključno tržaskega pomena, ampak ima biti važna postojanka Slovenstva, da: Slovanstva ob Adriji. To se je naglašalo že mnogokrat, a vidnih sadov spoznane resnice smo videli malo, zelo malo. Temu se ni čuditi, ako pomislimo, koliko imamo Slovenci narodnih potreb na vseh koncih in krajih. Treba je pogledati na kakšno našo veselico: tu vam ponujajo razglednice v razne dobre namene, prodajajo kamenčke za šolsko družbo, za goslarje, številke za tombolo itd. itd., tako, da mora človek, ki poseca naše zabave, razven vstopnine, računati še na precej mnogo drugih gotovih izdatkov. Res je, vse te ustanove, za katere plačujemo narodni davek, so koristne, potrebne. Kaj bi n. pr. bilo z našo mladino, če usahnejo viri, iz katerih vzdužujemo družbo sv. Cirila in Metoda? Skoro tri tisoč novih janičarjev več bi imel naš rod — vsako leto.

Vendar, če premišljamo razmere, se nam usiljuje prepričanje, da je „eno najpotrebnejše“ — in to je „Narodni dom“. Zakaj? Zato ker smemo upati, da, čim homo imeli v Trstu svoj „Narodni dom“, vdobimo z njim velevažno investicijo, ki bo nosila bogatih obresti posamičnikom in vsemu narodu. Kako to?

Kedar se bomo združevali pod domačo streho našega „Narodnega doma“, odpadejo društvom veliki izdatki, s katerimi so sedaj združene vse večje prireditve in to bo dobiček v narodnem gospodarstvu.

Drugi dobiček pa bo v tem, da, kadar se koncentrirajo naši batalijoni pod skupno streho, kedar spoznamo in pritegnemo vse, ki so naše krvi in našega misljenja, se narodni davek tudi pravičnejše razdeli, nego je sedaj razdeljen. Sedaj nosijo breme narodnega davka — lahko rečemo — skoro vedno iste osebe, v prvi vrsti — to bodi enkrat naglaseno — prireditelji in obiskovalci veselice. Tedaj bo pa moral, mogel in gotovo tudi hotel vsaki tržaski Slovenec po svoje prispevati k skupni stvari ter se na ta način odvaliti breme z ram posamičnikov. To bo olajšanje, katerega ne bi smeli prezreti. Kolikor več davkoplačevalcev, toliko manjša dotična kvota, s katero bo obremenjen posamičnik!

A tudi zunanji Slovenci in Slovani bodo imeli od „Narodnega doma“ gmočnih — danes govorimo samo o teh — koristi! „Narodni dom“ bo imel svojo gostilno, svojo kavarno in prenočišča. Kako prijetno je popotniku, če je prišel v tujem mestu med svoje, s katerimi se lahko po domače zmeni in pošteno pozabava! Prepričan bo pa tudi lahko, da vdobi za primerno nizko ceno najboljše postrežbo.

Ze iz teh razlogov je jasno, da je velikkanske praktične koristi za narod in za posamičnike, da si čim prej postavimo svoj „Narodni dom“ v Trstu. Upamo torej, da začnejo darovi, deleži, ustanovnine kmalu prispevati v večji meri nego dosedaj! — Tako piše „Ed.“ in mi se njenim izvajanjem pridružujemo.

Na črnogorski-albanski mejli je pripravljen vse za boj. 20.000 Albancev je zbranih v Rogovem, Jakovem in v Ipeku ter nameravajo napasti Moko in črnogorski okraj Skolani. Streljivo imajo turško. Črnogorska vlada je že poslala svoje čete na meje, da odbijejo naskok Albancev. Hkratu se je obrnil poslanik Bakić do turskega sultana in do turske vlade, da naj bo zabranjena. Dobil je zagotovilo, da je turška vlada Albancev ostro prepovedala, delati nemire in poboje. Turska vlada pa prosi črnogorsko, da ukrene isto.

Albanija. — Italijani razpenjajo vedno bolj svoje mreže po Albaniji, in priznati se mora, da so dosegli že precej uspehov, med drugimi tudi dovoljenje, da smejo njihove adje voziti iz Bojane do Skadra. Istotako vladajo med sultanom in italijanskim kraljem prijazni odnosi, in zdi se, kako bi sultan odobral laška prizadevanja v Albaniji. Zadnji čas pa se je pripetil dogodek, ki bi bil kmalu porušil vso to prijaznost: Neki Lah je namreč prav po laški šegi zabodel nekega turskega bega. Prišlo je potem še do drugih nesoglasij med Albanci in Lah, ter je laški admiral zapretil, da bode bombardiral mesto Durazzo, česar pa ni storil. Turški paša je na to prepovedal vkrcanje laške mornarice in vojaške godbe.

Na Ruskem izdajo baje v kratkem zakon, kateri utesni jako pravico židov, obiskovati višje učne sole. Sedaj smejo obiskovati židovski dijaki višje sole v 3-zi v visokosti 5%, ali po zakonu, ki pride, se utesni število tako, da bo znašalo le 2% kristjanskih dijakov.

Izjava Irskih Amerikancov. — Irski Amerikanci v Čikagi so priredili 15. t. m.

mnogobrojno obiskani shod. Udeležilo se ga je, kakor poroča Reuterjev urad, do 4000 oseb. Govorilo se je v prilog Irsem na rodni tleh in Burom v Južni Afriki. Poslednjim je škod izrazil svoje sočutje ter obzudovanje radi njih vztrajnosti v vojski, obenem se je pa naglašalo, da so Buri nepremagljivi. Zelo ostre besede so pa padale proti Angležem. Med splošnim navdušenjem je bila sprejeta resolucija, v kateri se izreka popolno zaupanje voditeljem irske stvari na Irskem in zahteva nasilnega postopanja v varstvo irske svobode. Zahteva se, naj se zažgo najvažnejša mesta v Angliji, da se tem načinom dobi primerna prilika za ustanek Irse. Z orožjem v roki naj irski narod izvojuje svoje pravice. Zborovalci, če so res pritrili tej zahtevi, so sli s tem vsekako predaleč, ker irski narod sam dobro ve, da s takim nasilnim in nedopustnim načinom ne bo nikdar mogel priti do svojih sedaj kračenih pravic.

V Južni Afriki. — Zastopniku oranjske države na Nizozemskem dr. Müllerju je došlo poročilo, da je 12.000 Kaplandcev pograbilo za orožje. Položaj Angležev je postal jako resen.

Raznotero. — Kolumbijska topnjača „La Popa“ je zadela na suho meč vojnjo med Karlageno in Savanillo. Mostve se je baje rešilo. — Amerikanski kralj petroleja Rockefeller premore 5 milijard kron, letnih dohodkov ima nad 150 mil. — Na vlaklu Dunaj-Trst je zavezil strojevodja pri Mariboru namesto proti Trstu na koroski tir. Drugi uslužbenec pa je hitro zavrl, da je prišel vlak na pravi tir, ali pri tem sta se preobrnila dva voza. Neareče ni bilo, ker se je vlak premakel počasi. — V gozdu med Opčinami in Skorklju v Trstu so našli te dni kakih 25—30 let starega človeka obesenega na drevesu. Moral je biti delavec, ali kdo je, se še ni dognalo, ker ni imel ničesar pri sebi. — Na koroskem kolodvoru v Mariboru je v sredo nekemu pripenjaču odtrgalo nogo, v četrtek pa je v Vuhredu povozil vlak strojevodjo Vrhovška. — V dvornih krogih v Berlinu se čuje, da italijanska kraljeva dvojica obišče jeseni prestolnico Nemčije. — Iz Gdanskega poročajo, da je policija aretovala nekega anarhista v trenutku, ko se je hotel odpeljati v Petrograd. — Iz Saragosse poročajo, da se je v vasi Villanueva na Španskem porušilo 40 hiš. Ubilih je 6 oseb. Škode več milijonov. — Iz Pekinga naznanjajo, da v provinci Sianfu vlada strahovita lakota. Človeško meso se prodaja po 3 cents funt. — Slovensko gledališče v Ljubljani prične sezono 22. septembra. Angažovali so dva nova kapelnika, Čeha Tomáša in Hrvata Mitroviča iz Dubrovnika. — Nadvojvoda Franc Ferdinand je vstrelil na lovu po neareti neko žensko, ki je brala jagode. — V Kielu se snidejo dne 7. sept. ruski car Nikolaj, angleški kralj Edvard in nemški cesar Viljelm. Od tam odide car na Francosko. —

Narodno gospodarstvo.

ORGANIZACIJE KMETIJE.

(Članek izven uredništva.)

(Dalje.)

Vse, kar n. pr. zdajšnji kmet, ki se po starem gospodari, pridela, lahko zadruga na veleposestvu pridelal. Tako je izločena zguba v vsem gospodarstvu, ker glede vseh pridelkov konjunktura, svetovni trg ne more škodovati. Prodajalne zadruge so pa vedno tem nevarnostim izpostavljene in one vodijo konkurenčni boj mej sabo na nož, kar kupovalne ne. Agrarni pisatelj piše o manjši kmetiji: „Storivnost vspeha dobre manjše kmetije leži v njeni mnogostranosti. Ista je v stanu, da pokrije po večjem gospodarske potrebe kmetove družine, le malo mu je treba kupovati. Ta manjša kmetija da vsem členom družine opravka; ona uporabi posebno pri živinoreji moč žene; vsak člen družine lahko dobi delo, ki mu najboljše godi“. Vzemimo vse velike koristi dela na veleposestvu, združene v imenovani zadrugi s to manjšo kmetijo, katere členi opravljajo svoja manjša zemljišča in zraven delajo na ostalem veleposestvu, na kojem se vsa tehnika zdajšnjega časa v prid kmetovanja uporablja, v kateri delajo, vodijo kmetovalci-ucenjaki, kemiki, živinozdravniki, na katerem veleposestvu se vodna moč izrablja, močvirje odstranjuje, najslabša zemlja tudi v gospodarstvo jemlje; vzemimo vse do brote kmetovanja na velikem, arondiranem prostoru v zvezi z vsemi velikanskimi močmi zadrugnega drugega gospodarjenja, kakor je že danes v industriji, na zadrugi tej kmetiji, potem vstaja irska „Relahine“ tudi nem kot nebesko lepa slika človeške sreče. In to veleposestvo bi bila last zadruge, kak Vandaleur je ne bi mogel zaigrati. — Veliko denarja je treba za vsvaritev takih organizmov. To bi bili res organizmi, ker kakor zdravo človeško telo bi bili. Naše gospodarstvo pripravila ta velik denar. Povedali smo že, koliko vrednosti stvarja kapitalistično zdajšnje gospodarstvo, koliko premoženja je na svetu. Posojilnice so tu, zadrugne posojilnice. Te dajo denar za nakup veleposestev ter za prvo upravo. Zadrugarji ga imajo toliko, da si prva pohištva stavijo. Zadruga ima velik kredit. Veleposestvo je hipoteka in zboljsano še večja.

Država lahko jamci za kredit, država lahko sama kreditira. Tako bi slo s pridobitvijo veleposestev brez prelita krvi. Enpro priacija je to. Ali veleposestva tako, kakor

zda gospodarijo morejo, ne morejo živeti. Že zdaj se vsi razprodaje veleposestev. Naj se jih držijo lastniki istih se tako krčevito, gospodarski proces, — delavcev ne dobi — jih razjeda in zopet pridejo v roke kmeta, kakor so bila nekdanj. Škoda jih je razdirati, naj jih dobi skupaj omenjena druga. Zda je lepo polje, so dobri travniki, vinogradi, lepe hoste vkup, arondirano. Pri vsakem veleposestvu je malin, zaga — vodna moč, so velika poslopja, so paše.

Treba je le ljudstva, ki je na zadržno produktivno delo že vajeno. Industrija na Anglezem, Nemskem, v Ameriki ga že ima precej. Drugod se ni. Obstoječe pravo razveljaviti, se pravi polipa odtrgati, ki se s tisoč krempji drži. Ali velja pa tudi to, da staro pravo samo razpada, če je njegov gospodarski zapopadek odstranjen. Zdašnji gospodarski prevrati v vsem gospodarstvu so zaporedoma tace polipa fevdalnega kmetijskega prava odtrgali, so tudi vzeli grajski gospodi moč, ki obstoji le še v starih zakonih in v neumnejših državah po mogočnosti v vladah držav.

Pa, kar je bilo enkrat morda pametno, postane neumnost, in tako tudi latifundije, fideikomisi v rokah jedne familije. Te ostaline zadruge odpravi mej staro šaro pravnih in gospodarskih relikvij.

Opp. piše: Imamo v resnici gospodarsko sredstvo, ki ni samo kos vsaki kmetiji na veleposestvu, (Grossbetriebe), ki pa tudi to veleposestvo uniči po njem ležečih, zgolj ekonomičnih močeh, ki veleposesnike direktno pobija, ko jim jemlje eksistenčne vire, delavce, tako da morajo gladi poginiti. To sredstvo je kmetijska delavska produktivna zadruge.

Neki novejši gospodarski pisatelj, kateri je učenjak na polju gospodarske statistike, razdeljuje novejšo dobo v tri oddelke: 1. doba duševnega stremljenja, znanosti; 2. doba tehničnega stremljenja, tehničnega praktičnega dela, ki v 18. stoletju z veliko močjo začne in na visku obeh 3. doba stremljenja po takim življenju družbe, v kateri se največje znanje (Wissen) in največje dejanje (Können) združita, da za vse člene družbe pripravijo mogoče dosegljivo stopnjo blagostanja in zadovoljnosti. V prvih dveh dobah je egoizem vladal, boljše glave tirali v razvoju naprej. Ali goneče sile iste niso bile povsem, v masah je bilo vedno tleča zadržna misel in dosti velikih duhov je delalo za občnost nesebično. Krog teh osebnosti raste vedno. Napredek v vsem je zdaj nezabranljiv. K temu pripomorejo dosti zadruge. Tudi zadruge se snujejo iz sebičnih namenov. (Dajle pride.)

„Oliva“

društvo absolventov trgovske akademije v Kraljevem Gradcu priporoča brezplačen pričetni pouk za trgovsko, bančno in komptorno poslovanje. Poizvedbe in vprašanja pod naslovom: „Oliva“ — Kraljevi Gradec.

Goriška ljudska posojilnica

registrirano društvo z omejeno zavezo v Gorici. Gosposka ulica št. 7, I. nadstropje v lastni hiši.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsakega, če tudi ni član društva, in se obrestujejo po 4 1/2 %. Rentni davek plačuje posojilnica sama.

Posojila se dajejo samo članom, in sicer na menjice po 6 % in na vknjižbe po 5 1/2 %.

Urađuje vsaki dan od 9. do 12. ure dopol. in od 2. do 3. ure popol. razveh nedelj in praznikov.

Stanje hran. vlog leta 1900. je bilo K. 1.263.536. Poštno hran. račun št. 837.315.

Anton Potatzky v Gorici.

Na sredi Raštelja 7.

TRGOVINA NA DROBNO IN DEBELO.

Najceneje kupovališče nirnberškega in drobnega blaga ter tkanin, preje in nitij.

POTREBŠČINE

za pisarnice, kadilce in popotnike.

Najboljše šivanke za šivalne stroje.

POTREBŠČINE

za krojače in čepjarje.

Svotilnice. — Rožni veneli. — Mašne knjižice.

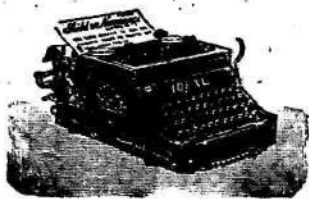
Šišna obuvala za vse letne čase.

Posebnost:

Semena za zelenjavo, trave in detelje.

Najbolje oskrbljena zaloga za kramarje, krojačarje, prodajalce po sejnih in trgih ter na deželi. 235-8

Seidel & Neumannov pisalni stroj „IDEAL“

Vzbuja senzacijo.

Jasna pisava od prve do zadnje črke. Stroj je jako trpežen. Na močnem ministerjalnem papirju izdela 4-6 iztisov, na konceptnem papirju 8-10, na tanjem papirju 12-16. Najvisje priznanje ter prva zmaga amerikske konkurence. — Zlata svetinja; Berlin (maj 1901.)

Glavno zastopstvo za Avstro-Ogersko:

Hch. Schott & Donmath

Dunaj III. 3. Heumarkt 9.

Iščejo se zastopniki za deželo.

Ivan Bednařik

priporoča svojo

knjigoveznicu

v Gorici

ulica Vetturini št. 3.

Dobre ure in po ceni!

s 3-letnim pisanim jamstvom razpošilja na zasebnike

Hanns Konrad,

tovarna ur ter izvoz zlatolne most (Česko).

Dobra ura Rem. iz niklja fl. 3-75; srebrna ura Rem. fl. 5-80; srebrna verižica fl. 1-20; budilnik iz niklja fl. 1-95.

Tvrda je odlikovana s c. kr. orlom; ima zlate in srebrne svetinje iz razstav ter tisoče priznanih pisem. — Ilustrovan cenik zastoji!

Lekarna

Cristofolletti v Gorici

Prave in edine zelodčne kapljice z znakom sv. Antona Padovanskega.

(Varstvena znamka).

Zdravilna moč teh kapljic je neprekosljiva — Tekapljice vredijo redno prebavljanje, če se jih dvakrat na dan po jedno žličico popije. Okropé pokvarjeni želodec storé, da zgine v kratkem času omotica in životna lenost (mrtvost). Te kapljice tudi storé, da človek raji je.

Cena steklenici 60 vin.

Prodajajo se v vseh glavnih lekarnah na svetu. Za naročitev in pošiljavo pa jedino le lekarni

Cristofolletti v Gorici.

Veliki prazni sodovi iz Srbije

iz hrastovega lesa z železnimi obroči, od 2, 7, 20, 30 do 70 hektolitrov, 6-7 cm debelosti v glavi, v popolnoma dobrem stanju, so na prodaj, kakor tudi kadi različnih velikosti. Natančneje se izve pri gosp. L. Sternu, na Franc-Josipovi cesti št. 9.

Klementina Vrščaj rojena Božič

Jovan Vrščaj

poročena.

V Gorici, dne 21. avgusta 1901.

15. septembra se otvori trgovski večerni tečaj v Gorici.

Kdor želi obiskovati ta tečaj, naj se zglesi v „Goriški Tiskarni“ A. Gabršček, Gosposka ulica št. 11.

Na dež. jubil. razstavi odlikovan s srebr. drž. svetinjo Na lvoški razstavi s prvo ceno — srebrno svetinjo

Tovarna uzornih telovadnih priprav JOS. VINDYŠ-A,

v Pragi na Smihovu

(Praha-Smichov) Vinohradská ulice číslo 816.

se priporoča

k popolnemu uzornemu prirejevanju sokolskih in šolskih telovadnic po najnovejših pripoznanjih in praktičnih sestavih.

V ta dokaz je na razpolago mnogo priporočujočih sprical domačih in inozemskih. Zagotavlja jedno leto. Cene zelo zmerno, plačuje se pa na mesečne obroke po volji in zmožnosti.

Navadne priprave so vedno v zalogi.

Ceniki, proračuni in načrti za popolne telovadnice pošilja na zahtevo brezplačno in poštino prosto. — 3

Poprave izvršuje po najnižjih cenah.

Leta 1881. v Gorici ustanovljena tvrdka

E. Riessner, v Nunski ulici 3,

(nasproti nunski cerkvi)

priporoča preč. duhovščini in slav. občinstvu svojo lastno izdelovalnico umetnih cvetlic za vsakovrstne cerkvene potrebe. Ima veliko zalogo nagrobnih vencev, za mrtvaške potrebe, voščene sveče itd. vse po zmerni ceni. Naročila za deželo izvršuje točno in solidno. Priporoča slav. občinstvu tudi svojo tiskarno črk na perilo.

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 — GORICA — Via Giardini 8

priporoča

pristna bela in črna vina iz vipavskih, furlanskih,

briskih, dal matinskih in isterskih vinogradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-ogerske monarhije v sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorce.

Cene zmerno. Postrožba poština.

Božjast.

Kdor trpi na božjasti, krčih in drugih nervoznih boleznih, naj zahteva knjižico o teh boleznih. Vdobiya se zastoj in franko v Schwann-Apoteke, Frankfurt A. M.

100 do 300 gld. mesečno

lahko zaslužijo osebe vseh stanov in v vseh krajih s prodajo zakonito dovoljenih drž. papirjev in srečk, a da ni potrebna glavica in ni nikaka nevarnost. — Ponudbe pod Ludwig Österreich, VIII Deutsche gasse 8 Budapest.

„GORIŠKA TISKARNA“

A. GABRŠČEK

v Gorici, Gosposka ulica 11

Izdaja sledeče časopise:

„Soča“ pol. časopis; izhaja 3-krat v tednu: torek, četrtek, sobota. — Letna naročnina kron 13-20.

„Primorec“ pol. časopis; izhaja vsaki petek. — Letna naročnina kron 3-20. — Najbolj razširjen slov. list v deželi.

„Slov. knjižnica“ leposlov. list; izhaja mesečno. Letna naročnina kron 3-60. — Doslej izšlo 101 snopcev. S snopcem 94. smo začeli izdajati sloveči Tolstojev roman „Vstajenje“, kateri je končal s snop. 101.

Sprejema tudi naročila

za tisek vsakovrstnih tiskovin

kakor:

Vahila k veselicam, trgovske račune in zavitke ter listovne papir s tiskom, razvratne posetke z zavitki v elegantnih skatljah, poročna in zaročni naznanila, omenilnice itd.

Solam in županstvom priporoča

veliko zalogo izgotovljenih tiskovin.

Pred kratkim so izšle sledeče knjige:

„MARCO VISCONTI“

ital. spisal TOMMASO GROSSI; cena s poštnino vred kron 2-60.

„ODISEJA“ II. izdaja; s poštnino vred kron 1-40.

„VENEC SLOV. POVESTI“

I. in II. knjiga 4 kron 1-20; III. in IV. knjiga s poštnino vred 4 kron 1-30.

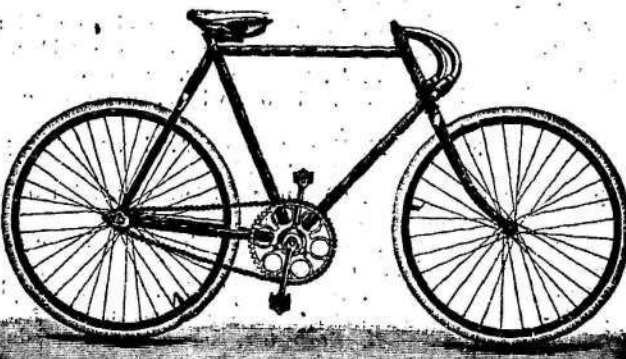
„SALONSKA KNJIŽNICA“

I. knjiga: „O to ženski“ spisal FRAN GOVEKAR; cena s poštnino vred kron 2-20; II. knjiga: „Hamlet“ Prevel J. CANKAR; cena s poštnino vred kron 1-60; III. knjiga: „Ruska antologija“, zbrala I. VESEL in A. ASKERC. Str. 468. Cena po pošti K 3-20.

Zaključite cenik naših izdaj, katerega pošiljamo zahtaj!

Pozor!

Dvokolesa Helical-Premier

prva znamka svetovne angleske tovarne z zaviro zadej in s prostim tekom spredaj, kakor tudi dvokolesa Regent-Special in Courir po jako zmernih cenah imata v zalogi podpisana, k se priporočata sorojakom.

Z vsem spoštovanjem

Saunig & Dekleva, Gorica, ulica Municipio 1.